Középkori kincsek váltak hozzáférhetővé a nemzeti könyvtár digitálistartalom-szolgáltató felületén

2025/10/14



Megnyílt a Fragmenta Codicum kódextöredék-adatbázis a Copián.



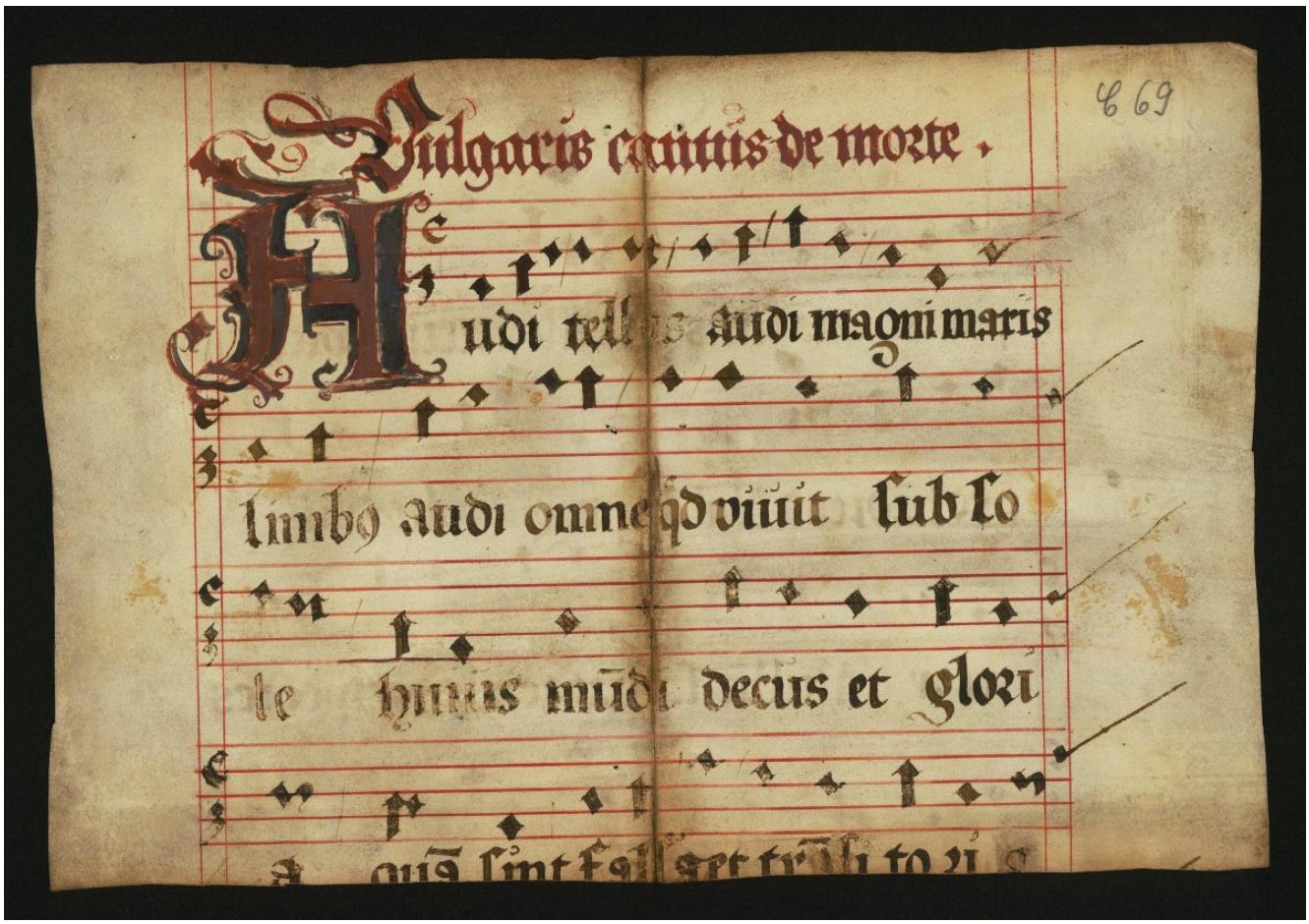
[1]

A középkori Európa könyvkultúrájának különleges emlékei váltak bárki számára elérhetővé az MNMKK Országos Széchényi Könyvtár digitálistartalom-szolgáltató felületén, a Copián. [2] **A nemzeti könyvtár mintegy 400 darab kódextöredéket tett közzé** a Fragmenta Codicum adatbázisban. **[3]** A töredékek digitális másolata és magyar, angol, valamint német nyelvű leírása most először vált szabadon kutathatóvá az online térben.

Az OSZK Kézirattára őrzi Magyarország legnagyobb középkori kéziratgyűjteményét, amely mintegy 700 kódexet és ezernyi kódextöredéket foglal magába. A magyar eredetű vagy Magyarországon használt középkori kéziratok száma viszonylag csekély, hiszen a történelem viharai során az egykori kötetek nagy része megsemmisült. Éppen ezért a töredékek – a hajdani könyvkultúra megmaradt darabjaiként – különös értéket képviselnek.



[4]



[5]

A most megnyílt Fragmenta Codicum adatbázis [3] elérhetővé válása a Copián a projekt országos kiterjesztésének első lépése. A dokumentumok rövid vagy részletes leírással, szakirodalmi hivatkozásokkal, három nyelven kerülnek fel a felületre, a nemzetközi szabványokhoz igazodva. A felhasználók nemcsak a leírásokat, hanem a kódextöredékek fotóit is tanulmányozhatják és letölthetik, így a középkori könyvkultúra kincsei közvetlenül hozzáférhetők a digitális térben.

Az OSZK-ban őrzött kódextöredékek a VIII. és XVI. század közötti időszakból származnak. Anyaguk szinte mindig pergamen, azaz vékonyra hántott állati bőr. Ezek a lapok az idők próbáját is kiállták, hiszen rendkívül tartósak. A könyvnyomtatás elterjedésével ugyanis a kézzel írott, nehezen olvasható és drága kódexek fokozatosan háttérbe szorultak, lapjaikat pedig gyakran újrahasznosították: könyvkötő műhelyek előzéklapként, kötéstáblaként vagy aktafedélként használták fel őket. A későbbi restaurálások során ezeket a töredékeket lefejtették és külön gyűjteményekbe rendezték.



[6]



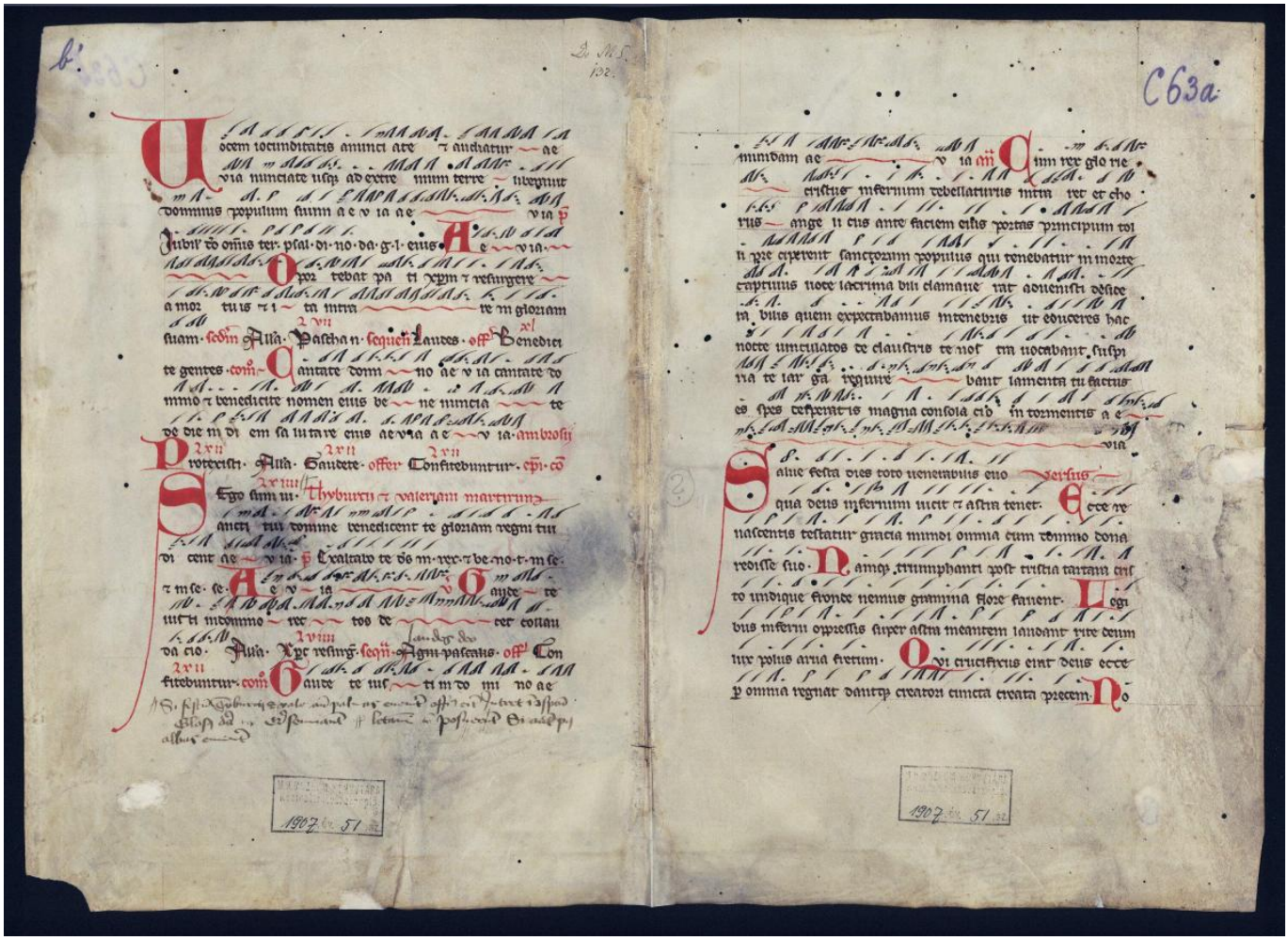
[7]



[8]

Az így megőrzött darabok között akadnak nemzetközi érdeklődésre számot tartó, valamint a magyar művelődéstörténet szempontjából kiemelkedő jelentőségű emlékek is. A legkorábbi közülük a Beda Venerabilis-töredék, amelyet a Brit-szigeteken használt, kora középkori inzuláris írással írtak, és Szent Cuthbert szerzetes-remete verses életrajzának részletét őrzi. A gyűjteményben találhatók liturgikus, kottás, világi, egyházjogi és teológiai írások, szentbeszédek, historiográfiai munkák, valamint ókori szerzők művei – a hét szabad művészet valamennyi ágát felölelve. Néhány kódexből több lap is fennmaradt, mint például a zsolozsma liturgiájának énektételeit tartalmazó Budai antifonále vagy a Zalka-antifonále esetében.

A töredékek feldolgozását a Fragmenta et Codices Kutatócsoport [9] végzi, amelyet Mezey László alapított több mint ötven évvel ezelőtt, és az ezredforduló óta a nemzeti könyvtárban működik. A kutatócsoport célja, hogy elvégezze a kódextöredékek formai és tartalmi vizsgálatát, feltárja eredetüket, valamint megállapítsa, hol és mikor használták az egykori kódexeket. Amennyiben lehetséges, az egykori őrzőkönyvekről is megpróbál információt közölni. A kutatócsoport mindezzel hazánk középkori művelődéstörténetének, egykori kultúrájának alaposabb megismeréséhez járul hozzá.



[10]



[11]
2025/10/17 - 13:58

Source URL: https://oszk.hu/en/node/7299

Links:
[1] https://copia.oszk.hu/fragmenta/cod-lat-442-beda-venerabilis-vita-metrica-cuthberti/
[2] https://copia.oszk.hu/
[3] https://copia.oszk.hu/fragmenta/
[4] https://copia.oszk.hu/fragmenta/fragm-b-32-missale-franco-romanum-incerti-ritus/
[5] https://copia.oszk.hu/fragmenta/fragm-c-69-sequentiarium/
[6] https://copia.oszk.hu/fragmenta/fragm-a-42-2-antiphonale-incerti-ritus/
[7] https://copia.oszk.hu/fragmenta/fragm-c-24-missale-pataviensi-proximum/
[8] https://copia.oszk.hu/fragmenta/fragm-a-11-graduale-op/
[9] https://www.fragmenta.oszk.hu/fragm_hu_kutcsop.htm
[10] https://copia.oszk.hu/fragmenta/fragm-c-63-graduale-franco-romanum-incerti-ritus/
[11] https://copia.oszk.hu/fragmenta/fragm-a-8-lectionarium-chori/
[12] https://oszk.hu/en/category/foszotar-es-pozicionalo/hirek
[13] https://oszk.hu/en/category/foszotar-es-pozicionalo/hirek-cimlapon